

VILJANDI KULTUURIKOLLEDZ

ANDMEID TORI VIIULDAJATE KOHTA.

Rahvamuusika ja folkloori
kateedri riigieksami
teoreetiline töö.

Autor: Raivo Sildoja

Juhendaja: Anneli Kont

1994

"Pill, löõb elu sisse. Pill peab
viima tantsma, kas oskad või
ei oska, tahad või ei taha.
Kui mina mängin, sis lähvad kõik
tantsma. Iga santki läheb tantsma,
ku tal karku all ei ole!"

Lepiku Mihkel.

SISUKORD

Sissejuhatus.....	lk. 4
August Pulst.....	lk. 5
Tori kihelkond.....	lk. 6
Andmed Tori viiuldajate kohta.....	lk. 7
Teatri ja Muusika Muuseumis, August Pulsti Fondis nr. M 234:1 "Mälestusi muusika alalt". olevad Tori viiuldajate fotod.....	lk. 14
Fotod Tori viiuldajatest ETA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivis.....	lk. 15
Tori viiuldajate noodistused ETA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi arhiivis.....	lk. 15
Trükis avaldatud Tori viiuldajate lugude noodistused.....	lk. 19
Kokkuvõte.....	lk. 21
Kasutatud käsikirjalised materjalid.....	lk. 22
Kasutatud kirjandus.....	lk. 23

SISSEJUHATUS

"Viiuli ajalugu on pikk ja keeruline. Sellelaadset pilli tundsid juba vanad araablased. Meie viiuli kauged esivanemad on keskajal kasutusel olnud poognaga mängitud pillid krotta ja trumseit." (Nr.3 lk.11) "16.-17. sajandi vahetusel kujunes välja kogu meie tänapäeval tuntud viiulite perekond (viiul, alt, tsello ja kontrabass.)" (Nr. 3 lk. 11)

Eesti linnades tunti viiulit juba 17. sajandil aga suuremat edukäiku hakkas pill tegema 18. sajandil. "Tartu rae 1765. aastal välja antud pulmamäärustik lubas kodanikel peopillidena kasutada viiuleid ja metsasarvi, aguli elanikel aga teha "harilikku muusikat kahe viiuli ja torupilliga". (Nr. 4 lk.36) "Ka maal oli viiul kujunenud kohati üpris populaarseks kuigi seda esmakordselt märgitakse seoses vennastekoguduse liikumisega XVIII saj.40-ndail aastail Saaremaal. Ous usuline liikumine pannud põlu alla kõik ilmalikud lõbutsemised, jäetud maha ja hävitatud mitte ainult torupillid, vaid ka viiulid ja kandle. Samasugune hävituslaine käis üle paljudest mandrimaakohtadest. Kuid peatselt hakati viiulit kasutama vennastekoguduste palvemajades.

IX sajandi algusest leidub juba hulgaliselt teateid, et viiulit eelistatakse külapulmas torupillile, või eksisteerivad nad veel kõrvuti". (Nr. 4 lk.36-37)

"Schlegeli ja Huhni andmeil on viiul 1820. aastatel kõikjal esikohale pürgimas. Torupill on muutumas haruldaseks. Viiul sobis paremini teravalt aktsentueeritud viiside mängimiseks, mis levisid maal uute tantsudega, nagu sajandi alguses labajalavalss, kadrillid jt., hiljem polka, reinlender, galopp, polkamasurka, valss jt. Viiuli lõplikult võidule aitas hoogne polka." (Nr. 4 lk. 37-38)

Viiuleid osteti küll ka linnast, kuid enamasti tehti neid ise. Viiuli laiema levikuga kaasnes ka koosmäng: kaks viiulit, viiul ja kannel jne. Vanem pilli toetamise viis (vastu rinda) võimaldas mängijal ka kaasa laulda. Paremad külaviiuldajad harrastasid sageli akordilist mängimisviisi, viisile kaasa helistades siiski enamasti lahtisi keeli. (NR. 4 lk. 38)

19. saj. lõpul ja 20. saj. algul eestis levima hakkav lõõtspill tõrjus peagi viiuli kõrvale. Siiski võis veel selle sajandi keskpaigas kuulda viimaseid väga häid viiulimängijaid. Praeguseks on see traditsioon surnud. Onneks on viiuldajatest säilinud suhteliselt palju lindistusi ja nende abil on võimalik seda traditsiooni taas elustada.

Käesolev töö püüab anda ülevaate Tori kihelkonna viiulimängijatest ja materjalidest mis nende kohta leidub. Töö põhineb suurel osal August Pulsti mälestustel, mis asuvad Teatri ja Muusika Muuseumis August Pulsti Fondis. Järgnevalt annan lühilülevaate August Pulsti elust ja tegevusest.

AUGUST PULST (14. 01. 1889. - 22. 11. 1977.)

Eesti Kunstnike Liidu liige, Kunstimuseumi ja Muusika Muuseumi üks asutajaid. Sündinud Pärnumaal, Tammiste vallas, Nõmme talus. Oppis Tori kihelkonnakoolis, hiljem Pärnu Progümnaasiumis ja Riia Linna Kunstikoolis. Riias võttis osa eestlaste seltsi "Imanta" tööst. Th. Lemba kutsel tegi oma esimese ettekande rahvakunstist ja kommetest. Ta oli üks neist paljudest, kes noore Eesti Rahva Muuseumi üleskutsel suviti maal vanavara käis korjamas. 1915 aasta lõpul asutasid A. Pulst, A. Laikmaa, K. Raud, M. Aitsam ja P. Parikas Eesti Rahva Muuseumi Tallinna osakonna, mis liikmete arvu kasvades nelja aasta pärast üldkoosolekul Juljus Aamisepa eesistumisel Tallinna Eesti Muuseumiks muudeti. Esialgu paiknes muuseum "Estonia" kontserdisaalipoolses otsas neljandal korrusel A. Pulsti ateljees, kus ka alaline ekspositsioon maalidest ja rahvakunstiesemetest välja oli pandud. Hiljem koliti Kadrioru lossi. 1925. aastal kujundati esialgne laia profiiliga kunstikogu ümber esimeseks Eesti Kunsti Muuseumiks. Kulude katteks vajati raha. Muuseumi heaks korraldatava esimese suure kontserdi kavasse pakuti "Tungla" segakoori orelil ja kutseliste solistidega. Pulsti ettepanek, kutsuda "Estoniasse" pesuehtsad külalaulikud ja torupillimehed naerdi esimese hooga lihtsalt välja. Ometi osutus "kahtlane plaan" seekord ja edaspidigi üpris edukaks. Paar päeva pärast kuulutuste ilmumist oli kolmveerand kontserdisaalist välja müüdnud. Kolme õhtuga võis muuseum oma arvele kirjutada 360000 marka, mis ületas kõik lootused. Pulsti eestvõttel loodi Eesti Heliloojate Mälestuse Jäädvustamise Ühing, millest kasvas välja Muusikamuuseumi Ühing, kes 1934 aastal avas Muusika Muuseumi (praeguse Teatri- ja Muusikamuuseumi eelkäija). Kõik tehti omaalgatuslikult, ilma riikliku toetuseta. Raha sisustuse muretsemiseks, ruumide ümberehitamiseks ja esemete hankimiseks saadi peamiselt rahvapillimeeste ning laulikute esinemisest. Muuseumi ja ringreise juhatas A. Pulst. Tema ettevõttel heliplaadistati 629 pala 56- lt rahvalaulikult ja pillimehelt kestvusega 11 tundi. Ta andis muuseumile rohkesti materjale: üle 500 foto, 12 rahvapilli, 700 lk. mälestusi. Sõja ajal päästis ta tuleohust muuseumi varad, hoides neid panga seifides ja Olustveres. Pulst asutas 1934. aastal Tori muuseumi. See oli esimene kihelkondlik muuseum Eestis, trükitud põhikirja ja pitsatiga. Tori muuseumi majandamiseks korraldas Pulst kolm ringreisi . Saksa okupatsiooni päevil Tori muuseum likvideeriti. Eluäegne ja ulatuslik on olnud Pulsti töö eesti rahvakunsti ja tavade tutvustamisel ja populariseerimisel. Pikki, kuuajalise kestvusega ringreise korraldas ta üle maa. Pole Eestis linna ega asulat, kus ta poleks käinud oma lauljate-pillimeeste truppidega. Aastal 1922 - 1939 korraldas ta kõigi oma ühingutega 18 ringreisi, 436-s saalis, 901 ettekandega, 180 000 kuulajale. (Nr. ~~12~~, lk. 26-28) August Pulst suri 22. 11. 1977. aastal Tallinnas. Kõike eelnevat arvesse võttes on raske ülehinnata Pulsti tööd rahvakultuuri kogumisel ja säilitamisel.

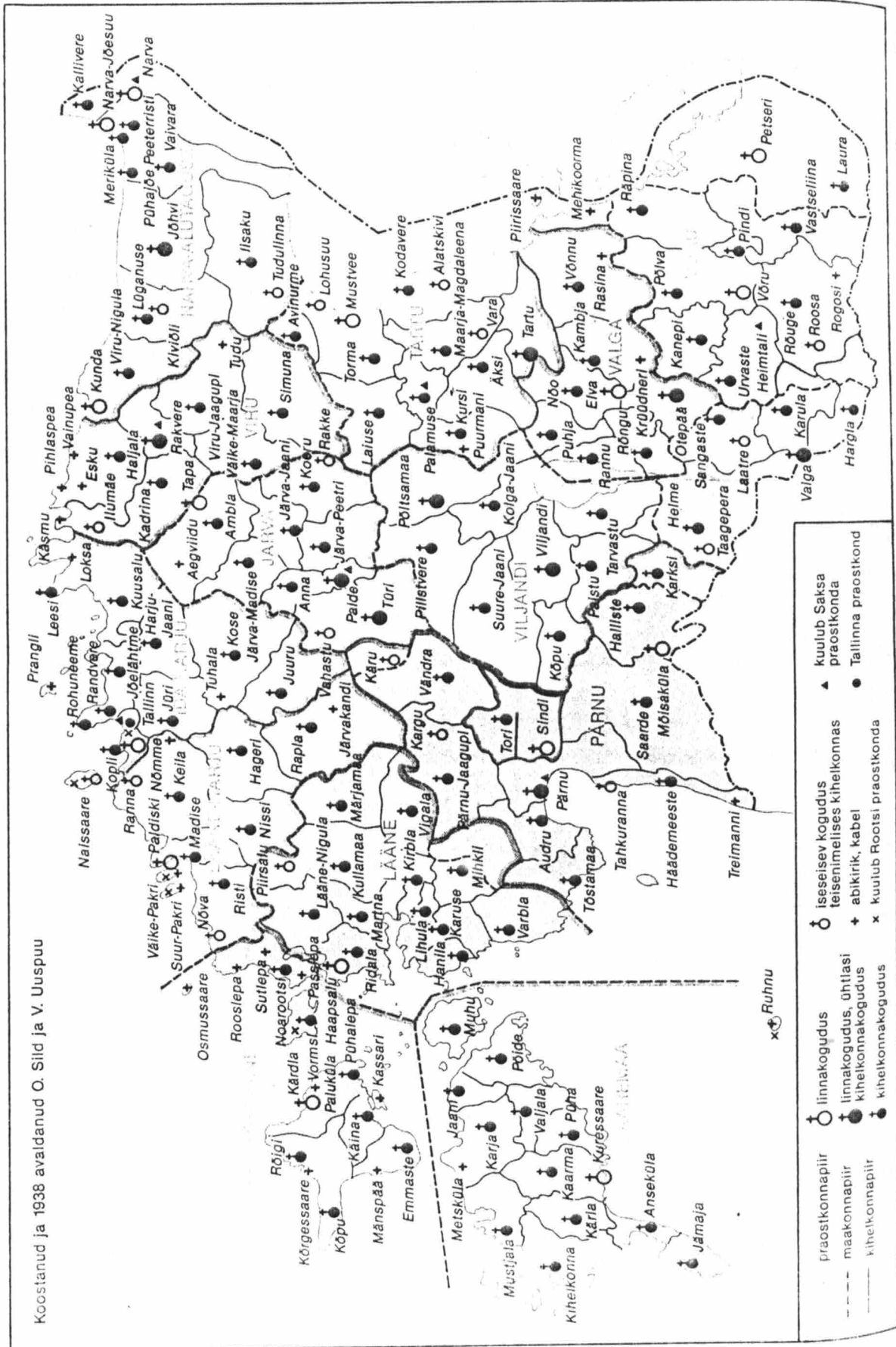
Tori kihelkond.

Tori kihelkond asub Pärnumaal, koosneb Tori ja Taali vallast ning Suigu valla osast. Pindala on 523,6 km² ja seal elab umbes 7000 elanikku.(1934). Tori kihelkond asetseb kahel pool Pärnu jõe keskjooksu, u. Vändra ja Reiu jõe vahemikus. Kihelkonna keskuseks on Tori kirikualev Pärnu jõe ääres. Tori kihelkonnas on (1935) 11 avalikku algkooli 641 õpilasega. Toris töötab Kodumajandustäienduskool. Rahvaraamatukogud on Mustajõe Haridusseltsil (asut. 1917), Taali haridusseltsil "Kungla" (asut. 1913) koos Taali Põllumeeste seltsiga, Tammiste kirjandusseltsil (asut.1910), Tori haridusseltsil "Salme" (asut. 1878), karskusseltsil "Täht" (asut. 1907), rahvaraamatukogu seltsidel Taali-Pustuskis, Põlendmaal, Urumarjal, Aesoos, Toheras ja Taali vallas. Tori kihelkonnas töötab kolm kindlustusseltsi ja üheksa piimaühingut. Muid majanduslikke ühinguid on 22.

Tori nime mainitakse esmakordselt a.1544. Tori kihelkondlikust korrastusest varasemal ajal andmed puuduvad, kuigi siin oli oma kirik, mida nimetati Püha Maarja kabeliks. Rootsi ajal kuulus Tori Pärnu lossilääni. Seisnud ajutiselt Pärnu eesti koguduse all, sai Tori 1634. aastal iseseisvaks. Vaese kogudusena oli ta XVII s. II poolel korduvalt ilma õpetajata. 1852-54 ehitati Torisse kivi-kirik.

(Nr. 2, lk. 234-235)

KIHELKONNAD JA PRAOSTKONNAD 1938

Andmed Tori viiuldajate kohta.

ALEKSANDER AAVIKSOO - Sündinud 1870. aastal Tori kihelkonnas ja vallas Metsakülas Aavikul. Käis kolm talve Selja vallakoolis. Isa Peet mängis viiulit ja klarnetit noodist. Ta õpetas ka Aleksandri juba kaheksa aastaselt viiulit mängima. 13 aastaselt oli Aleksander juba vilunud pulmapillimees. Lugusid 30.
1938. aastal mängis Aleksander Aaviksoo Riigi Ringhäälingus plaati viis lugu.

1. "Pulmapolka" - oma tehtud	ERA Pl 77A1
2. "Uit-uit-uit-ull lõss"	ERA Pl 77A2
3. "Karjapoisi polka"	ERA Pl 77A3
4. "Kilutuka lõss"	ERA Pl 77A4
5. "Kahuralli polka"	ERA Pl 77B1

(Nr.26.lk.816) *

* Vt. käsikirjalised materjalid.

Peale nende lugude mängis ta Pulstile ette : Polka, Löss, Vana pulmapolka, Polkamasurka, Marss.

(Nr. 26 lk. 817)

AAVIKSOO PEET - Aleksander Aaviksoo isa. Mängis viiulit ja klarnetit noodist. Opetas poja juba kaheksa aastaselt viiulit mängima.

(Nr. 26.lk.816)

JANTSON MART, (MÄNNI) MART - vt. Männi Mart

(JANTSON) MIHKEL (MÄNNI) - Viiulimängija, Männi Mardi vend. Mihkel oli juba pulmapillimees kui Mart alles õppis
(Nr. 11 lk.24)

(JANTSON) PEET (MÄNNI)- Viiulimängija. Mihkel ja Mart Männi - Jantsoni isa
Vasakukäeline, mängu jaoks tõstis pilli keeled ümber.
(Nr. 11 lk. 24)

JUURIKSON MADIS - viiuldaja Saueaugult, õpetas Lepiku Mihkli viiulit mängima.
(Nr.11 lk. 24)

JÜRNETSON JAAN, TOLLA JAAN - vt. Tõlla Jaan

KELL TONIS - Tõnis Kell õuel viiulit mängimas.
Foto:1933.a.
(Nr. 105 6438)

KOLLAMAA HENDREK - Tori Muuseumi avamisel 10. mail 1934. a. esines eeskavas teiste kõrval ka viiuldaja Kollamaa Hendrek.
(Nr.20 lk. 465)

LAAS KRISTJAN - viiuldaja. Kuresaare talu peremees. Tema talus elasid Tori tuntud viiuldajad vennad Roogenpuud, kes õpetasid teda nooti tundma ja viiulit mängima. Mängis kaasa Randivälja viiulikooris.

(Nr.11 lk. 23)

LEPIKU MIHKEL TOOM -

(1873 - 1958.) Viiuldaja, Tori kihelkonna kuulsamaid pulmapillimehi. Mängis hoogsalt, kogu kehaga kaasa elades. Püsti seistes lõi jalaga takti ligi, vahel pani jala pingile või istmele, piibu suhu ja siis laskis poognal käia, nii et viiul vingus käes, pea tudises ja piip hüppas suus. Ta ütles: "Pill lööb elu sisse. Pill peab viima tantsma, kas oskad või ei oska, tahad või ei taha. Kui mina mängin, siss lähvad kõik tantsma, iga santki läeb tantsma, ku tal karku all ei ole." Viiulit hakkas ta harjutama kuue aastaselt, õpetas Madis Juurikson Saueaugult. Kaheksateistkümneseolt oli juba pulmapillimees, nii nagu vanaisa Mihkelgi. Isa Juhan mängis luike - sokusarve. Kui noores põlves oli läinud laupäevaohtul Elbi külasse oma pruuti vaatama, pistnud ikka luige tasku ja metsa vahel löönud loo lahti. Seda oma isa luigelugu - Labajala valssi mängis ka poeg Mihkel sageli ja meelsasti. Kõige hoogsam mänguaeg oli Mihklil aastatel 1890 - 1900. Kord olnud seitse nädalat vahetpidamata pulmas. Pärast naisevõtmist juba noorik takistas ja pulma pääses vahel harva. Kui Mihkel pulmas, pidi noorem vend Juhan tema asemel kodus tööd tegema. Pulmapillimehele maksti kaks kuni kolm rubla või anti veimed: sokid, kindad ja vöö. Viimati mängis Lepiku Mihkel pulmas 1923. aastal Kaseküla Toomal. Üldse oli ta enam kui 100 pulmas viiulit mänginud. Ta mängis sageli ka jootudel ja talgutel. Öeldi - "Ilma Lepikuta ei saa tantsida".

Pillimees ütles: "Ku pulmas viiulikeel katti lääb, sest põle kedagi, paned uue peale, tagavara oo taskus. Aga ku sõrmenahad puruks lähvad, siss põle muud teha, ku pane seapõiest paik peale, nõoriga kinni ja lõhu edasi! Mõnes kohas antakse pillimehele pudel tasku, et alati võtta oleks. Magada saab vähe, paar tundi. Ehk ku kaks pillimeest siss üks mängib, teine magab. Põrgus olla palav, aga pulmas oo pillimehel tuhat korda palavam. Ühed tantsivad, ullavad pääva, teised öösi. Pulmapillimees, sina oled nagu krants, igaüks sind muudku kässib - mängi, mängi, olgu päeval või öösi. Lugusid peab juurde õppma, pärast surma tahame ka mängi, ega siss põle enam aega õppi!"

"Kavatsesime Lepiku Mihkli ja Männi Mardi koos ringreisile viia. Tegin nendega Kaseküla Toomal eelproovi. Mehed mängisid pärast pooltunnist lõunavaheaega seitse tundi ühtejutti, 51 lugu mängiti kaks korda läbi." (Nr.11. lk. 23-24)

Lepiku Mihkel esines 1934 aastal Muusika Muuseumi avamisel ja sellele järgnenud ringreisil 22 saalis, samuti "Estonia" kontserdisaalis 1939 aastal. Ta oli ka Tori muuseumi asutaja, selle ühingu põhikirjale allakirjutaja. (Nr. 12 lk.23-24)

Lepiku Mihkel esines Tori Muuseumi avamisel 10. mail 1934 (Nr.20 lk. 465) ja II ning III Tori Muuseumi päeval 1935. ja 1936. aastal.

(Nr.20 lk. 466-467)

1936. aastal mängis Lepiku Mihkel Riigi Ringhäälingus
plaati:

1. Lepiku Mihkli polka	ERA Pl 6A2
2. Roogenpau polka I	.....
3. Roogenpau polka II	.....
4. Madarmäe Juhani polka	ERA Pl 1A2
5. Lepiku Mihkli esimene polka	ERA Pl 2B2

(ETA Fr.R.Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi fonoteek)

Seletuseks: Lepiku Mihkli polkad on pillimehe enda loodud. Roogenpau oli tuntud, võib öelda elukutseline pulmapillimees, kes tundis ka nooti. (Nr. 23 lk.705) Madarmäe Juhani oli ka viiuldaja, ta elas Lepiku Mihkli läheduses. (Nr. 23 lk. 706)

Pulsti Mälestustes toodud Mihkli mängitud lugude registri ja ERA registris on mõningased erinevused. Nimelt ei leidu ERA kogus Roogenpau polkasid. Nähtavasti on Pulst need oma märkmetesse ekslikult kirja pannud, sest originaalplaatidel selliseid lugusid ei leidu.

Lepiku Mihkel ja Männi Mart koos mängisid plaati:

1. Luige (sikusarve) polka	ERA Pl 5B1
2. Tori polka I	ERA Pl 1A1
3. Isa luigelugu - lõss	ERA Pl 6B2
4. Unt aea taga - lõss	ERA Pl 2B3
5. Tori polka II	ERA Pl 1B2
6. Polka (Uueda Jüriga kokku mängitud) **	.....
7. Polka (Kingsepa polka)	.....
8. Lõss (Rehetants)	.....
9. Kuimetsa Kaie lugu *	ERA Pl 6A2
10. Lõss (Teotants)	.....
11. Polka (Ristitants)	.....
12. Seitse	ERA Pl 2B1
13. Talupoeg	ERA Pl 2A1
14. Harju lõss	ERA Pl 4A2

(Nr. 23 lk. 706)

(ETA Fr.R.Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi fonoteek)

* Kuimetsa Kaie olnud tuntud torupillimängija. (Nr. 23 lk. 706)

Siinkohal avalduvad jälle Pulsti mälestuste ja arhiivimaterjalide vahel mõningased erinevused. Pulsti järgi mängisid Männi Mart ja Lepiku Mihkel plaati 14 lugu, ERA-s on kirjas ja plaatidel 13 lugu.

** Nimekirjas olev ülarune lugu võib olla - "Polka" (Uueda Jüriga kokku mängitud) - sest Uueda Jüri ei käinud lindistamas.

Mõningaid lugusid ERA-s pole võimalik täpselt ühitada Pulsti mälestustes antud lindistatud lugude nimekirjaga, kuna ERA lugude nimekirjas on märgitud ainult "polka" või "labajalg". Üks "Labajalg" on ERA Pl 1B1 ja teine ERA Pl 1B3. Polkadest on üks ERA Pl 2A3 ja teine ERA Pl 4B2.

LIIT PEET - Pulmapillimees - viiuldaja Peet Liit naise, poja ja teiste kaaslasega Võltsi talus.

Foto: Jaan Riis 1905. a.
(Nr. 105 6446)

MADARMÄE JUHAN - viiuldaja, elas Lepiku Mihkli lähiduses.
(Nr. 23 lk. 706)

1936. aastal mängis Lepiku Mihkel Riigi Ringhäälingus plaati "Madarmäe Juhani polka" (ERA Pl 1 A2)

MATSON - Tori viiuldaja. Temalt on mitmeid lugusid korjanud J. Jürvetson ja Herman Matiisen. Noodid asuvad Eesti Teaduste Akadeemia Fr.R.Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumis. Tema paladest on osa avaldatud Jürvetsoni kogumikus "Eesti valsid viiulile" (H. Leokese raamatukaupluse kirjastus, Viljandis 1910) Matsoni lood on: nr. 6, 7, 10, 15.

MURRU JAAN - Tori Muuseumi avamisel 10. mail 1934. aastal "Salme" seltsimajas esines viiuldaja Murru Jaan.
(Nr. 20 lk. 465)

MÄNNI MART JANTSON -

(1872 -1948) Viiuldaja, harmoonika ja klarnetimängija. Toris laialt tuntud pulmapillimees. Tähelepanuväärne veel sellegi poolest, et ta teist häält osavalt ja puhtalt kuulmise järgi oli suuteline mängima. Elas Mannare külas Männil. Isal Peedil, poegadel Mihklil ja Mardil oli kolme peale üks viiul. Kordamööda mängiti. Ainuke viga seisnes selles, et isa oli vasaku käe mees ja mängu puhuks keeled enda tarvis ümber asetada. Mihklil ja Mardil tuli siis iga kord keeled õigeks seada. Vanem vend Mihkel oli juba pulmapillimees, kui Mart alles õppis. (Nr. 11. lk.)

Männi Mart esines koos Lepiku Mihkliga Muusika Muuseumi avamisel 1.03.34.aastal. (Nr. 20 lk. 402)

Männi Mart koos Lepiku Mihkliga võttis osa Muusika Muuseumi IV ringreisist 3.-24. märtsini 1934. aastal. (Nr. 20 lk. 412)

Eelproovi tegi Pulst nendega 1933. aasta suvel Toris, mil neil kogu oma repertuaari läbivõttes seitse ja pool tundi mängida tuli. Mart mängis nii soololugusid kui ka Mihklile teist häält kaasa. Teist häält mängis Mart kuulmise järgi, nooti ei tundnud kumbki mees. (Nr. 20 lk. 413-414)

Männi Mart võttis osa kuuest Muusika Muuseumi ja kolmest Tori Muuseumi ringreisist. Koos Lepiku Mihkli ja Uueda Jüriga mängis ta "Tori polkat", "Isa luigelugu", "Polka masurkat", "Kuidas rätsep taeva läks", "Hunt aia taga" ja "Kuimetsa Kaie lugu". Neljale esimesele mängis Mart teist häält juurde, kahele viimasele tõmbas ainult torupilli burdooni kaasa. Männi Mardi lood soolomängus olid: "Roogenpuu polka", "Torupilli lõss", "Sea polonees", ja "Tõlla Jaani Valts". (Nr. 20 lk. 413-414)

Muusika Muuseumi IX - ringreisi puhul esines Männi Mart koos Uueda Jüri Saaliga Riigi Ringhäälingus kahe viiuli koosmängus. (Nr. 21 lk. 610)

Männi Mart oli Tori Muuseumi Ohingu asutajaliige. Ta andis selle põhikirjale allkirja 18. jaanuaril 1934. aastal.

(Nr. 21 lk. 610)

Tori Muuseum avati 10. mail 1934. aastal. Avapeol "Salme" seltsimajas esines ka Männi Mart.

(Nr. 20 lk. 465-466)

Männi Mart esines II Tori Muuseumi päeval 2. juunil 1935. aastal ja III Tori Muuseumi päeval 21. mail 1936. aastal.

(Nr. 20 lk. 467)

Männi Mardi viiulilugudest heliplaadistati 1936. aastal Riigi Ringhäälingus August Pulsti ja Herbert Tampere poolt:

1. Tõlla Jaani lõss	ERA Pl 6B1
2. Vanaisa lugu	ERA Pl 5B2
3. Venna lõss	ERA Pl 2A2
4. Liku lugu - lõss	ERA Pl 4B1
5. Männi Mardi esimene polka	ERA Pl 4A1

Lepiku Mihkel ja Männi Mart koos mängisid plaati:

1. Luige (sikusarve) polka	ERA Pl 5B1
2. Tori polka I	ERA Pl 1A1
3. Isa luigelugu - lõss	ERA Pl 6B2
4. Unt aea taga - lõss	ERA Pl 2B3
5. Tori polka II	ERA Pl 1B2
6. Polka (Uueda Jüriga kokku mängitud)**	.....
7. Polka (Kingsepa polka)	.....
8. Lõss (Rehetants)	.....
9. Kuimetsa Kaie lugu *	ERA Pl 6A2
10. Lõss (Teotants)	.....
11. Polka (Ristitants)	.....
12. Seitse	ERA Pl 2B1
13. Talupoeg	ERA Pl 2A1
14. Harju lõss	ERA Pl 4A2

(Nr. 23 lk. 706)

(ETA Fr.R.Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi fonoteek)

* Kuimetsa Kaie olnud tuntud torupillimängija. (Nr. 23 lk.707)

Siinkohal avalduvad Pulsti mälestuste ja arhiivimaterjalide vahel mõningased erinevused. Pulsti järgi mängisid Männi Mart ja Lepiku Mihkel plaati 14 lugu, ERA-s on kirjas ja plaatidel 13 lugu.

** Nimekirjas olev ülearune lugu võib olla -"Polka"(Uueda Jüriga kokku mängitud - sest Uueda Jüri ei käinud lindistamas.)

Mõningaid lugusid ERA-s pole võimalik täpselt ühitada Pulsti mälestustes antud lindistatud lugude nimekirjaga, kuna ERA lugude nimekirjas on märgitud ainult "polka" või "labajalg". Üks "Labajalg" on ERA Pl 1B1 ja teine ERA Pl 1B3 . Polkadest on üks ERA Pl 2A3 ja teine ERA Pl 4B2 .

NIIDU MIHKEL TILK

Pärit pillimeeste perest Tori Levilt. Isa Andres oli torupillimees, vend Jüri viiulimees ja Mihkli enda poeg Mihkel

samuti viiuldaja. Elukutselt oli Mihkel puutöömees, tegi vankreid, saane, õlleankruid, puunõusid. Viiuleid oli Mihkel aja kestes üle kümne valmis meisterdanud. Rääkis aga, et raskusi olnud valge hobusesabajõhvi saamisega. Mustad jõhvid ei seisvat pingul. Pulmapillimehena kandis ta Tori rahvarõivaid. Need sai ülejõelt Pauna Jürilt. Tori muuseumi asutamise ja ettekannete puhul oli Niidu Mihkel viiuliga platsis. Tema lugudest on tuntumad enda tehtud "Niidu Mihkli polka", "Pilli Jaani lõss", "Pilli Jaani polka", "Võltsi Peedi lõss" ja "Isa luigelugu".

(Nr. 11 lk.23)

PUUSAAR ALEKSANDER - Tori viiuldaja.

(Nr.21 lk. 58)

PÄRN JAKOB - s. 1882.a. Viiuldaja, Tori Sohlu küla. 1963 a. on I. Rüütel ja A. Kirkman temalt lindistanud:

1. Vana Roogenpuu polka	Mgn 910 a
2. Polka: Kuidas Prantsus Mosku läks	Mgn 910 b
3. Labajalavalts	Mgn 910 c
4. Polka: Tõmba- Jüri	Mgn 910 d
5. Reilender	Mgn 911 a
6. Polka: Sii Taali mõisa mäe otsas	Mgn 911 b
7. Polka	Mgn 914 d

(Eesti Teaduste Akadeemia Fr.R. Kreutzwaldi nim.Kirjandusmuuseumi fonoteek)

ROOGENPUU ANDRES ja

ROOGENPUU AUGUST (KUSTAS)

Laialt tuntud viiuldajad Toris, neist Andres oli tuntud pulmapillimees Toris, koguni elukutseline viiuldaja. Nooditundjana esines ta ka kohalikus Taali mõisas perekondlikel ja rahvapildudel. Parun oli ostnud selleks puhuks Andresele sametist püksid ja saterkuue selga. Vennad Roogenpuud ei võtnud viina ega suitsetanud. Mõlemad olid omapärased, koduses elus tagasihoidlikud. Vanemas eas asusid Randiväljale, algul Kuresaare, hiljem Pulma talusse, kuhu jäid elu lõpuni. Pidasid lehma, müüsid võid, heina tegid kraavi kallastelt. Neile anti ka natuke põllumaad, elasid partega rehetoas, Andresel ase parsil, Kustasel ahju peal. Rehepeksu ajal magasid aidas. Kõige selle eest tuli neil Pulma talu peremehele heinategemise ajal kaheks nädalaks appi minna. Vendade omavahelise tööjaotuse järgi käis Andres pidevalt väljas pulmades, jootudes ja mujal mängimas, mis neile ka peamist sissetulekut andis. Kustas aga pidas kodus pere- naise ametit. Vennad olid mõlemad nooditundmist õppinud tuntud viiuldajalt Rombergilt, kes konservatooriumis muusikalise hariduse saanud. Meeste suur noodikogu asetses õlkatusega keldri peal kirstus. Kord talvel läks keldri katus põlema ja palju noote hävis. Pulmades mängis Andres peast. Ta oli kaugelt otsitud pulmapillimees, keda isegi teised parimad kiitsid. Lõõtspilli Andres ei sallinud, öeldes, "Karjub nagu siga aia vahel!".

Kuresaare talus elades õpetanud vennad ka peremehe Kristjan Laasi nooti tundma ja viiulit mängima, mille peale too läinudki

Randivälja viiulikoori. Andres Roogenpuu suri 1906. aastal 85 aasta vanuselt. Vend Kustas suri viis aastat hiljem. Andres Roogenpuu oli Toris ainuke, kes elukutselise viiuldajana tegutses ja end sellega elatada suutis. Ent tema lugusid mängitakse veel praegugi, näiteks "Roogenpuu polka" ja "Roogenpuu valts". Oma oskusliku ja suurepärase musitseerimisega andis ta viiulimängule, uute mängijate ja viiulikoorida tekkimisele Toris tugeva tõuke.

(Nr.11 lk.23)

TALTS JUHAN - viiuldaja Juhan Talts pulmas.
Foto:1947.a (Nr. 107 6446)

TILK JAAN - Toris tuntud viiuldaja.
(Nr. 29 lk. 10)

TILK JÜRI (NIIDU) - viiuldaja, Tilk Mihkli (Niidu Mihkel) vend
(Nr. 11 lk. 23)

TILK MIHKEL (Niidu Mihkel)- vt.NIIDU MIHKEL

TILK MIHKEL (jun) - eelmise poeg

TOOM MIHKEL (LEPIKU MIHKEL) - vt. Lepiku Mihkel

TOLLA JAAN, JAAN JÜRVEKSON -

Viiuldaja ja klarnetimängija. Elas Tori khk. Uru külas Tõllal. Jaani vanaisa oli väljaõppinud tõllasepp, sellest ka talu nimi. Vend Jüri oli tuntud pulmapiillimees ja väga hea rattameister. Tõllal oli pukktuulik, seal Jaan jahvatas ja mängis viiulit. Nooditundmist oli õppinud Andres Roogenpuult. Ta oskas noote ümber kirjutada ühelt piillilt teisele ja ka kaashääli juurde sobitada. Lõi palju uusi lugusid, polkasid ja valsse, millele tuttavate tüdrukute nimesid pani. Kohalikud pillikoored mängisid neid sageli tantsuks. Ise oli ta tihti pulmades pillimeheks. Tõlla Jaan oli ka tubli viiulimeister. Neid pille oli ta eluajal mõnikümmend valmistanud. Tori tuntud viiuldajad Männi Mart ja Kustas Roogenpuu mängisid tema tehtud pillidel. Viiuliteest sai meister auhindu Tartu Põllumeeste Seltsilt, näituselt Väandras. Tõlla Jaan mängis kaasa Musttajõe viiuli- ja pasunakooris. Ta on ka rahvapillilugusid kogunud ja üles kirjutanud. 29 palast koosneva kogumiku trükkis 1910 aastal Viljandi raamatukaupmees H. Leokene.

("Eesti valsid viiulile" kõige ilusamad piillilood viiuli, sarve ja torupilli järele ülesse kirjutanud J. Jürvetson. H. Leokese raamatukaupluse kirjastus Viljandis. 1910)

Jaan Jürvetsoni e. Tõlla Jaani lugudest on Männi Mart 1936 a. Riigi Ringhäälingus plaati mänginud: "Tõlla Jaani lössi"
(Nr. 23 lk.706) (ERA Pl 6B1)

UEDA JÜRI SAAL - Tori viiuldaja. Osales V-IX Muusika Muuseumi ringreisil asendades Lepiku Mihklit, kelle naine jäi haigeks. Lood suures osas kattusid Lepiku Mihkliga ja nii sai Männi Mardiga kokku mängida.

(Nr.20 lk. 433)

Uueda Jüri Saali erilood V - ringreisil olid: Roogenpuu polka, Labajalg ja Uueda Jüri polka. Muud lood olid samad mis Lepiku Mihklil.

(Nr. 20 lk.435)

Muusika Muuseumi IX ringreisi puhul esinesid 23. septembril Riigi Ringhäälingus kahe viiuli koosmängus Männi Mart Jantson ja Uueda Jüri Saal.

(Nr. 21 lk. 610)

VALTER JAAN - viiuldaja Jaan Valter tütar Liisi pulmas.

Foto:1929.a.

(Nr. 107 6446)

VOLTSI TONIS - viiuldaja Torist. Tema käest on J. Jürvetson ja Hermanv Matiisen kirja pannud palju viiuli lugusid. Noodid asuvad Eesti Teaduste Akadeemia Fr.R.Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi arhiivis. Kolm tema lugu on avaldatud J. Jürvetsoni kogomikus "Eesti vallsid viiulile"(H. Leokese raamatukaupluse kirjastus, Viljandis. 1910.) Lood on: nr.4, 11, 19.

TEATRI JA MUUSIKA MUUSEUMI, AUGUST PULSTI FONDIS
Nr. M 234:1 "Mälestusi muusika alalt", olevad
Tori viiuldajate fotod.

Säilitus
ühiku nr.

104	7052	viuldaja, lõõtsamängija Mart Männimets-Jantson ----- koos abikaasaga (Katarina) 1932
104	7052	Mart Männimets lõõtsamängijana pulmas Laastus. ----- 1900
104	6215	Viiuldaja Mihkel Jantson.Täisportree 66-e aastasena. ----- 10.06.61. Foto: M. Puust
105	6438	Tõnis Kell õuel viiulit mängimas ----- 1933
105	6446	Pulmapillimees - viiuldaja Peet Liit naise, poja ja ----- teiste kaaslastega Völtsi talus. F:Jaan Riis 1905
107	7052	Viiuldaja Mihkel Toom - Lepiku Mihkel - Viiulit ----- mängimas. F: Harri Soosalu 1953V

107 6446 Viiuldaja Jaan Valter tütar Liisi pulmas

F: 1929

107 6446 Viiuldaja Juhan Talts pulmas.

F: 1947

Fotod Tori viiuldajatest
Eesti Teaduste Akadeemia Fr.R. Kreutzwaldi nim.
Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivis.

1. Aleksander Aaviksoo (Aavikson), 68 a. v.

Tori F: P. Parikas 1938. a.
ERA, Foto 858
ERA, Foto 859
2. Tori pillimehed Mihkel Toom (vas.) ja Mart Männimets

Tallinnas heliplaadistamisel.
F: Parikas
KM RO FOTO 8929
3. Männi Mart (Männimets-Jantson)

F: A. Meikop 1.05.1937.a.
ERA, Foto1208
- r4. Jutustaja ja viiulimängia Jakob Pärn (Sohlu küla.Tori)
-----
helilindistamisel. F. E. Liiv 1963
KM RO FOTO 6667-6669
6671-6675

Tori viiuldajate noodistused
Eesti Teaduste Akadeemia Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Tartu Kirjandusmuuseumi arhiivis.

- 414a*3 EÜS IV 709 (1605)
Luppanie Valz
J.Tilk (1888) Virekasaares < P. Arikson.
- 417a*3 EÜS I 138(1) Eesti vals. viiulil.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < VÕltsi Tõnis, sndn. 1808
- 418a*3 EÜS I 139(2) Eesti vals. viiulil.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < VÕltsi Tõnis, sndn. 1808

- 419a*3 EÜS I 140 (3) Eesti vals. viiulil.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Völtsi Tõnis, sdn. 1808
- 420a*3 EÜS I 141 (4) Eesti vals. viiulil.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Kristjan Jaanus, 1791
- 421a*3 EÜS I 142 (5) Eesti vals. viiulil.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < J. Matson
- 422a*3 ERA III 7, 221 (9) Valss
Herman Matiisen < Matson vrd. Jürvetsoni kogu
- 423a*3 ERA III 7, 222 (10) valss.
Herman Matiisen < Tõnis Völts vrd. Jürvetsoni kogu
- 424a*3 ERA III 7, 223 (11) valss.
Herman Matiisen < Oesu sauna Jaan vrd. Jürvetsoni kogu
- 425a*3 ERA III 7, 224 (12) Valss. Väga vanaaegne.
Herman Matiisen
- 426a*3 ERA III 7, 225 (13) valss.
Herman Matiisen < Peet Penjam vrd. Jürvetsoni kogu
- 427a*3 ERA III 7, 226 (14) Valss.
Herman Matiisen < Matson vrd. Jürvetsoni kogu
- 428a*3 ERA III 7, 227 (15) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 429a*3 ERA III 7, 228 (16) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 430a*3 ERA III 7, 229 (17) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 431a*3 ERA III 7, 229 (18) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 432a*3 ERA III 7, 230 (19) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 433a*3 ERA III 7, 231 (20) Valss.
Herman Matiisen < Tetermann vrd. Jürvetsoni kogu
- 434a*3 ERA III 7, 232 (21) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 435a*3 ERA III 7, 232 (22) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 436a3 ERA III 7, 233 (23) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu

- 437a*3 ERA III 7. 233 (24) Valss.
Herman Matiisen vrd. Jürvetsoni kogu
- 438a*3 ERA III 7, 21 (8) Valss.
Herman Matiisen < Likman vrd. Jürvetsoni kogu
- 439a*3 ERA III 7, 220 (7) Valss.
Herman Matiisen < Pilli Villem, Põltsamaalt
vrd. Jürvetsoni kogu
- 440a*3 ERA III 7, 220 (6) Valss.
Herman Matiisen < Matson vrd. Jürvetsoni kogu
- 441a*3 ERA III 7, 219 (5) Valss.
Herman Matiisen < Matson vrd. Jürvetsoni kogu
- 442a*3 ERA III 7, 218/9 (4) Valss.
Herman Matiisen < Arude Juhan vrd. Jürvetsoni kogu
- 443a*3 ERA III 7, 218 (3) Valss.
Herman Matiisen < Tõnis Võlts
vrd. Jürvetsoni kogu
- 444a*3 ERA III 7, 217 (2) Valss.
Herman Matiisen < Liiva Kõrtsi Kristjan
vrd. Jürvetsoni kogu
- 445a*3 ERA III 7, 217 (1) Valss.
Herman Matiisen < Likman vrd. Jürvetsoni kogu
- 446a*3 EÜS I 166 (30) Valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Võltsi Tõnis
- 447a*3 EÜS 166 (29) Eesti valss. viiulil
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Kaarel Lubjak, s. 1812
- 448a*3 EÜS I 169 (25) Eesti valss
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Liiva kõrtsi Kristjan
- 450a*3 EÜS I 160 (23) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Peeter Popp s.1840
Pärnu, Sauga
- 451a*3 EÜS I 159 (22) Eesti valts
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Võltsi Tõnis
- 452a*3 EÜS I 157 (20) Eesti valts
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Liiva Kõrtsi Kristjan
- 454a*3 EÜS I 155 (18) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Harude Juhan
- 455a*3 EÜS I 154 (17) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < K. Likman
- 457a*3 EÜS I 144 (7) Põltsamaa rali Eesti valss.
J. Jürvetson(1904) <vanaisa <Põltsamaalt, väga vanal aeal

- 458a*3 EÜS I 151 (14) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) <vanaisa <Oesu sauna Jaan, P-Jaagupi
Enge.
- 459a*3 EÜS I 150 (13) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Võltsi Tõnis
- 460a*3 EÜS I 149 (12) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Matson
- 461a*3 EÜS I 148 (11) Eesti valss.
Jürvetson (1904) < vanaisa < K. Likman, 1803
- 462a*3 EÜS I 147 (10) Valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < K. Likman, 1803
- 463a*3 EÜS I 146 (9) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Matson
- 464a*3 EÜS I 145 (8) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < Likman
- 466a*3 EÜS I 143 (6) Eesti valss.
J. Jürvetson (1904) < vanaisa < J. Matson

Trükis avaldatud Tori viiuldajate
lugude noodistused.

1. Airi Liimets. Viiulipalade muusikaline vorm eesti
rahvatraditsioonis. Tallinn "Valgus"1988.

Mihkel Toom, Lepiku Mihkel 1. Mihkli esimene polka. lk. 117-119.
(1872-1958)

ERA, Pl. 2 B2

2. Madarmäe Juhani polka. lk. 119-120.

ERA, Pl. 1 A2

3. Lepiku Mihkli polka. lk. 121-123.

ERA, Pl. 6 A1

Mart Männimets Jantson 1. Tõlla Jaani lõss. lk. 124-125
(1872-1948)

ERA, Pl. 6 B1

2. Venna lõss. lk. 125-128

ERA, Pl. 2 A2

3. Mardi esimene polka. lk. 128-129

ERA, Pl. 4 A1

4. Lõss "Liku lugu" lk. 130-133

ERA, Pl. 4 B1

5. Lõss "Vanaisa lugu" lk. 133-135

ERA, Pl. 5 B2

Antud palad on heliplaadistatud Riigi Ringhäälingus 1936 a.
Organiseerijateks olid H.Tampere ja A. Pulst. Desifreerinud on
need A. Tampere 1939. - 1940. aastal. (Nr. 3 lk. 137)

2. J. Jürvetson. Eesti valsid viiulile. H.Leokese raamatukaupluse
kirjastus, Viljandis. 1910.

Likman - 1. Valss lk. 5

2. Valss lk. 6

9. Valss lk. 10

21. Valss lk. 19

28. Valss lk. 24

Tõnis VÕlts -	4. Valss	lk. 7
	19. Valss	lk. 19
Matson -	6. Valss	lk. 8
	7. Valss	lk. 9
	10. Valss	lk. 11
	15. Valss	lk. 15

Antud palad on korjanud ja üles kirjutanud Tori viiuldaja Jürvetson.

3. Herbert Tampere. Eesti rahvapillid ja rahvatantsud.
"Eesti Raamat" Tallinn 1975.

Mart Männimets ja
Mihkel Toom

- Labajalg. lk. 170. ERA, Pl. 1 B1
  - Labajalg. lk. 171. ERA, Pl. 1 B3
- Noodistanud: A. Tampere.

Kokkuvõte.

Käesolev töö peaks olema abiks neile, keda huvitab eesti viiulimuusika. Tori kant on olnud väga rikas viiulimängijate poolest. Antud töös on käsitlust leidnud 26 viiuldajat. Paljude kohta neist on öeldud "väga tuntud pulmapillimees". Võib vaid ette kujutada kui palju oli "vähem tuntud" pillimehi. Tegutses ju Tori kandis mitmeid viiulikoorisid. See aga oleks juba omaette teema.

Tori viiuldajatelt on üles lindistatud 34 lugu. Neist on olemas arhiivis 12 fotot. Selliseid lugusid mille kohta puuduvad lindistused - on ainult noodistus - on 47. Trükis on avaldatud 20 lugu.

Käesolev töö ei ole kindlasti lõplikult ammendav, sest iga pillimehe kohta eraldi oleks võimalik uurimus kirjutada. Põhiline andmebaas on August Pulsti mälestused. Pulst on oma mälestustes mitmel korral maininud, et Tori viiuldajatest räägib ta lähemalt peatükis "Muusika ja näitemäng Toris". Kahjuks sellenimelist artiklit Teatri ja Muusikamuuseumis August Pulsti Fondis ei leidu. Jutuajamises Igor Tõnuristiga selgus, et Pulst pidas läbirääkimisi Teatri ja Muusikamuuseumiga sellenimelise artikli müümiseks, aga nähtavasti jäi kaup katki. Artiklit üles leida pole õnnestunud, leidmise korral saaks sealt kindlasti materjali juurde.

Eesti rahvaliku viiulimängu traditsioon on hetkel varjusurmas ja ootab aega et uuesti ellu ärgata.

Kasutatud käsikirjalised materjalid.

Teatri ja Muusika Muuseum. August Pulst Fond Nr.M 234:1
"Mälestusi muusika alalt,"

säilitus

ühik

14	6174	Rahvamuusika A.	15.07.61
15	6174	Rahvalaulikuid ja pillimehi mälestades. B. Tallinna Eesti Muuseumi ettekanded ja esimene ringreis.	21. 10. 61.
16	6174	Tallinna Eesti Muuseumi ettekanded ja I ringreis, Eesti vabaõhumuuseumi ettekanded ja 5 ringreisi.	20. 11. 1962
17	6333	Eesti vabaõhumuuseumi ettekanded ja 5 ringreisi. Eesti Haridusliidu ettekanded.	24. 01. 1963
19	6608	Muusikamuuseumi asutamine. M. Muuseumi ettekanded ja I, II, ning kolmas ringreis.	14. 11. 1963
20	6608	M. Muuseumi asutamine (järg). Rahvamuusika, kombed ja mängud. M. Muuseumi IV-IX ringreis. Rahvamuusika ja kunstmuusika. M. Muuseumi suuresinemine. Tori Muuseumi asutamine, ettekanded ja ringreisiid. Üldkokkuvõtte rahvamuusika, kombe- ja mänguvara ettekannete ja ringreisiide kohta.	31. 05. 1965
21	9275	Rahvalaulikutest ja pillimeestest.	1927-39 03. 01. 1965
23	7691	VII Rahvamuusika heliplaadistamine.	
24	7691	VII Rahvamuusika heliplaadistamine.	
25	7691	VII Rahvamuusika heliplaadistamine.	
26	7691	VII Rahvamuusika heliplaadistamine.	
27	7691	VII Rahvamuusika heliplaadistamine.	
28	7691	VII Rahvamuusika heliplaadistamine.	36. 12. 67.
29	10620	Meie Rahvuslikke pillimehi.	
30	10620	Rahvuslikke pillimehi meenutades.	
31	10620	Mälestusi rahvapillimeestest.	

Kasutatud kirjandus.

1. Jürvetson 1910 - Jaan Jürvetson. Eesti Valsid Viiulile. Kõige ilusamad pillilood, viuli, sarve ja torupilli järele üles kirjutanud J. Jürvetson. H.Leokese Raamatukaupluse kirjastus, Viljandis.
2. 1937 - Eesti Entsüklopeedia nr.8
K/Ü "Loodus", Tartu
3. Liimets 1988 - Airi Liimets. Viiulipalade muusikaline vorm eesti rahvatraditsioonis. "Valgus" Tallinn
4. Tampere 1975 - Herbert Tampere. Eesti rahvapillid ja rahvatantsud.
"Eesti Raamat" Tallinn.
5. Pulst 1973 - August Pulst. Torupilli Juss ja teised.
"Kultuur ja Elu" 7/ 1973.
6. Pulst 1973 - August Pulst. Torupilli Juss ja teised.
"Kultuur ja Elu" 8/ 1973
7. Pulst 1973 - August Pulst. Torupilli Juss ja teised.
"Kultuur ja Elu" 9/ 1973
8. Pulst 1973 - August Pulst. Kilu Mari ja teised.
"Kultuur ja Elu" 10/ 1973
9. Pulst 1973 - August Pulst. Kilu Mari ja teised.
"Kultuur ja Elu" 11/ 1973
10. Pulst 1974 - August Pulst. ...ja veel teised.
"Kultuur ja Elu" 1/ 1974
11. Pulst 1974 - August Pulst. ...ja veel teised.
"Kultuur ja Elu" 2/ 1974
12. Pulst 1973 - August Pulst. Kilu Mari ja teised.
"Kultuur ja Elu" 10-11 1973.
13. Pulst 1974 - August Pulst. ...ja veel teised.
"Kultuur ja Elu" 1-2 1974.
14. Põldmäe
Tampere 1938 - R. Põldmäe - H. Tampere. Valimik eesti rahvatantse.
Eesti Rahvaluule Arhiivi Kirjastus. Tartu.